

חדשות טובות ורעות

ייתי בגרמניה ושאיתי לשלום הירוקים. או יש לי חדשות טובות וחדשות רעות.

החדשות הטובות הן שהכל מפליגים בשיבתם. אומרים שהם עושים עבודה מצויינת בפרלמנט, שהם מעלים נושאים שלא נדונו מעולם במוסד זה, שהם מכניסים לשם משברוח רענן. בקיצור, בדיוק מה שאמרו לפני 15 שנים על סיעת העולם הזה – כח חדש בכנסת השישית והשביעית.

החדשות הרעות הן שרוב האנשים, שאמרו את הדברים היפים האלה, אמרו לי שלא יצביעו בעד הירוקים. וגם זה מזכיר את גורל סיעתנו היקרה.

מדוע לא יצביעו ראשית כל, מפני שרגילים להצביע בעד הסוציאליסטים או הליברלים, ורוצים להיאבק בתוך המיסגרות האלה, וכו' וכו'. כמו אצלנו.

אך היתה גם סיבה אחרת: המפלגה הירוקה אינה מתפקדת. מתווכחים שם כלי סוף על כל דבר, כאשר חבריה הפרלמנט, העושים את העבודה הטובה הזאת, חוורים וקבוצים לסינייהם, הם נרצחים

שם ברותחין. חבריה מגנים אותם. משמיצים אותם. אומרים שהם השתלבו במיטרה, שהם משתפים פעולה עם סדרהיום הפרלמנטרי, שהם בגדו במסורת הדיקלית.

ובכלל, איזה רעיון פשיטי זה לצוות על כל חבריהסיעה בפרלמנט להתפטר אחרי שנתיים, בדיוק אחרי שלמדו את המלאכה, ולפנות את המקום ליבול חדש של ירוקים ירוקים לגמרי?

וכן הלאה. ביקורת מפי קשישים וצעירים. נראה לי שעתידי של הירוקים בגרמניה אינו מובטח. הם יצטרכו להסתגל למציאות, ובמהרה.

כינתיים נסעה פטרה קלי, מנהיגת הירוקים (שאינם רוצים במנהיגים) לארצות-הברית, שטרה, שהיא אמריקאית-למחצה, ניסתה להתקבל בבית הלכן ולשכנע את אנשי הצמרת לוותר על הצבת הטילים הגרעיניים החדישים על אדמת גרמניה. היא לא התקבלה, כמובן.

נס במינכן

אין זה תענוג גדול להתווכח על הסיכסוך הישראלי-ערבי. הוא טראגי מדי יותר מדי מעשייוועה בוצעו על-ידי כל הצדדים, יותר מדי רם נשפר, ועוד יישפר.

אבל אם מוכרחים להתווכח על כך, קשה למצוא לזה רקע יפה ומרגיע יותר מאשר טירה בבוואריה, שנבנתה לפי מאתיים שנה, הטובלת במידשאות, והגובלת באגם יפהפה, מעין כינרת-וואטא. כל זה במזג-אוויר של 28 מעלות.

זה קרה לי בשבוע שעבר. הוזמנתי על-ידי מוסד של הכנסיה האוואנגלית להשתתף בסמינר של סוף-שבוע בטירה טוצינג, על חוף אגם סטארנברג ליד מינכן. כיליתי שלושה ימים באחוזה אגדתית, כמיננים יפהפים, בין פסלים, פרחים, עצים וירק.

אולם לא טלתי באגם, לא שכתתי על הרשא, לא התהלכתי בין העצים ולא טיילתי לאור הירח בכפר העתיק והמקסים שבו נמצאתי. ריברתי.

דיברתי, מפני משתתפי הסמינר — כמאה במיספר — היו גרמנים בכלי-מצפון, שהסיכסוך שלנו הטריד וייסר אותם, שירעו הרבה ורצו לדעת יותר.

הגרמנים הטובים נמצאים במצוקה נפשית גדולה. הם מודעים מאוד לזוועות הריגת השלישי, ואינם מתכחשים לחוב ההיסטורי. אבל הם מודעים גם לכך שהשואה האיצה את התהליכים שהביאו להקמת ישראל, לגירוש רוב העם הפלסטיני מהארץ ולשיעבור שאר בניו.

משתתפי הדיון שבאו מן הארץ היוו אוסף ייצוגי. פוגשים בשכמותם בכל כינוס מסוג זה. אפשר לסווג אותם כטיפוס א', טיפוס ב', טיפוס ג' וכו'.

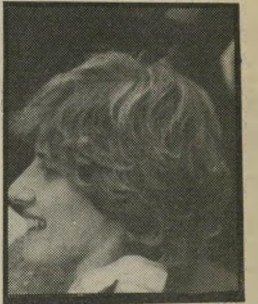
טיפוס א' הוא איש גוש-אמונים או הימין הקיצוני של הליכוד. אבל מי שנתקל בו לראשונה בחו"ל, לא ינחש זאת לעולם. הוא מרוב על שלום, ורק על השלום. הוא מבין את הפלסטינים. הוא מוכן בהחלט לתת להם לנהל את ענייניהם. הרי הבטחנו להם אוטונומיה, ואשר להתנהלות — מדוע מותר ליהודים לגור במינכן (או בקופנהאגן, או באמסטרדאם) ולא בחברון?

(מישהו בקהל לחש באנגלית: "בולשיט". אבל הוא היה מנומס, וקולו לא נשמע.)

טיפוס ב' הוא יונה — איש מפא"י, מפ"ם או דתי. אבל אין הוא מופיע כשם מיפלגתו, אלא בשם תנועת-שלום או מוסד-שלום. הוא נחמד, ליבני עם הפלסטינים. הם בהחלט זכאים להגדרה עצמית. בהחלט. אבל קודם כל צרכים לרבר. וזוהי הבעיה. אי-אפשר לדבר עם אנשי אש"ף, מפני שהם טרוריסטים. אבל חוץ מאש"ף אין כלום. אז אין מה לעשות.

(כל תועמלני המערך וגרוריו מוסווים עתה בחו"ל כאנשי שלום עכשווי. מיפלגות אלה מעוררות כיום התנגדות, ולפעמים אף סלידה, בחוגים נאורים בחו"ל. לכן הן מבססות עכשיו את קישריהן-החץ שלהן על כל מיני ארגוני-שלום שאולים או בדויים.

אולי זה יעזור להן לזמן-מה, עד שההסוואה תהיה שקופה מדי.) טיפוס ג' הוא מישור מישראל, שניתן להציגו כנציג הרוב הדומם. היה כזה גם בכינוס זה. הוא היה חיפאי. הוא סיפר לגרמנים שרוב הערכים ברחו מחיפה ב-1948, מרצונם החופשי, אך עם

קלי

המעטים שנשארו יש דריקיום נהדר. (המסקנה המתבקשת: אם יברחו עוד מיליון וחצי ערכים מן הארץ, מרצונם החופשי, יוכלו הנותרים לחיות עימנו באושר ובעושר מכאן ועד עולם.)

היכן נורחייחיה ובניהם? אותו אורח טוב מצא אותם במחנות-הפלסטיים. כשהגיע אליהם במילחמת-הלבנון. הוא ה"חזיר" לספר על המחנות, אך לא יכול היה להמשיך. קולו נחנק, ועיניו זלגו דמעות. כשהיה מסוגל להמשיך, אמר שזה נורא מה שקורה שם, שאין מלים לתיאור פישעו של מדינות-ערב, שלא קלטו את הפליטים.

אורי אבנרי

יונה אישי

(אותו קול מאחורי לחש בגרמנית: "אולי תתנו להם לחזור לחיפה")

באה גם מישלחת מן השטחים הכבושים — עורך-דין ידוע, עיתונאי מפורסם, ארכייהגמון. הם דיווחו על המתרחש בגדה. הם סיפרו על הפרת החוק הבינלאומי, דיכוי חופש העיתונות וחכויות-ההגנה. הרבה-הרבה פרטים, והלוואי ויכולתי להכתיב אף אחד מהם. אבל גם החברים הימניים מישראל לא העזו להכחישו.

מובן שלא הוזמן איש-אש"ף להסביר את עמדת אירגונו. בגרמניה של היום, זה כימעט בלתי-אפשרי.

כסוף קרה נס. אולי השפיעו הטירה והרשא, ואולי האווירה הרגועה של המוסד הכנסיתי המארת. כל המשתתפים מהארץ, ישראלים ופלסטינים, התבקשו לשבת בשורה אחת מול הקהל, ונשאלו שאלות זהות על הפיתרון. וראה זה פלא: כולם, ובניהם גם הסניגור של גוש-אמונים, אמרו שמגיעה לפלסטינים מדינה משלהם בגדה, היום או א-יפעם. איש מהם לא העז להגיד את ההיפך, כי שום תשובה אחרת לא היתה מתקבלת על דעתו של הקהל.

סיימנו ברוח טובה, והכומר שניהל את הסמינר הזמין אותי לנוח עוד כמה ימים בטירה ולהינות מהאגם והנוף. הצטערתי מעומק לבני. היה לי בקושי זמן להודות לו, כי חששתי לאחר למטוס שהחורוני תוך שלושה שעות וחצי ארצה.

ואולי אותה טירה

בשעה שהייתי בטירה, נזכרתי בסיפור שסיפר לי פאקנהאם. פאקנהאם היה לפני הרבה שנים דיפלומט בכיר בשגרירות הבריטית בלתי-אביב. הוא היה רווק קשיש. כל מי שראה אותו הסיק מייד שהוא אנגלי מאוד, מנומס מאוד ומשעמם מאוד.

אך מיה פגע, במסיבה או בטיחה, התגלה לפתע אדם אחר לגמרי. היה לו חושיהומור פנטסטי, יכשיכיש, וכישרון מזהיר לספר סיפורים.

פעם סיפר לי את הסיפור הבא:

בשנות ה-30' הוא היה מנהל בית-ספר בבריטניה. באחד הימים הוזמן, יחד עם קבוצה של עמיתים למיפגש עם מחנכים גרמניים בטירה בבוואריה. כימים הם עדיין חלם ארוף-היטלר על ברית גרמנית-בריטית לחלוקת העולם, ונעשה הכל כדי לרכוש לגרמניה ידידים בבריטניה.

האורחים הגיעו אחרי-צהריים והתקבלו בכבוד רב. למחרת היום, ב-6 בבוקר, עורר אותם רעש מור. בחוץ התאספו הגרמנים, תקעו בתצוצרה והעלו את הרגל הלאומי הגרמני אל ראש התורן. האנגלים נאנחו, הסתובבו במיטותיהם והמשיכו לישון.

כך זה נמשך כמה ימים, עד שעלה על דעתו של מישהו מן הגרמנים שבעצם התנהגות זו היא מאוד בלתי-מנומסת. כיו כיום הוצב תורן שני ליד הראשון, ונאמר לאורחים שלמחרת בבוקר ייערך טקס דומה גם לרגל הבריטי.

ב-6 בבוקר, בדיוק גרמני, נשמעה תרועת חצוצרה. שני הרגלים הלאומיים הונפו, והגרמנים עמדו רום.

הבריטים נאנחו, הסתובבו במיטותיהם והמשיכו לישון. אף אחד מהם לא קם לכבוד הטקס.

"באותו רגע", אמר פאקנהאם, מבלי לענות אף שריר בפניו, "ידעו הגרמנים שהם עומדים לנצח במילחמה הבאה".

היה לסיפור המשך. למחרת היום יצאו האורחים והמארחים למסע באחד היערות הגדולים בסכיבה. הגרמנים לכשו מדי-מסע מסוררים. היה להם

פירר, והפירר החזיק בירו מפה גדולה. הכריטים הופיעו בכגרים מרושלים.

אחרי שעה ביער היה הפירר הגרמני אבוד לגמרי. הוא התעמק במפה, הוביל אנה ואנה, והסתבך.

כל הגרמנים התחילו לעיין במפה, לתת זה לזה עצות מעצות שונות, והסתבכו עוד יותר.

לבסוף פנה אחד הבריטים אל המארחים ושאל בנימוס: "מותר לי?" הוא נטל את המפה, ותוך רבע שעה יצאו מן היער.

"ואז", טיים פאקנהאם, "ידענו אנחנו שנצח במילחמה הבאה". רק בוכוכית מגדלת אפשר היה לגלות על פניו רמז של חיך. מי יודע, אולי זה קרה באותה טירה עצמה בבוואריה?

עיניים כחולות וגדולות

יעקב חזן הוא איש סימפאטי ופלא רפואי. בגיל 84 הוא עדיין שחקן מצטיין על הכימה הצ'יבורית, ובמלוא הכושר. הלוואי על כולנו.

כמו שקורה למהפכנים רבים, הוא התחיל כשמאל הקיצוני וגומר בימין המתון. נשכחו הימים שבהם רגל ב"מולדת שניה" והצדיק את זוועות סטאלין, וגם הימים שבהם העדיף מדינה דרילאומית על פני מדינה יהודית. וזכורים יותר הימים שבהם מילא תפקיד חשוב במיטבה של גולדה מאיר, שבו כישלה את התנאים שהובילו ליוס-הכפירים. שלא לדבר על הימים שבהם ישבה מפ"ם בממשלה אשר יזמה את מילחמת-סיני.

כל זה אינו חשוב לגבי חזן. מיפעל-חייו של חזן הוא הקיבוץ, וכל השאר אינו אלא מישני. הצלחותיו וכישלונותיו של הקיבוץ הם הצלחותיו וכישלונותיו של חזן, ועל פיהם יישפט.

בצדק פרץ המפקד שלי מגיבעתי, שימעון אבידן, באמצע ההקלטה של חיים שכאלה וקרא למנחה: "האינך מרגיש שאתה הופך את הסיפור של חזן לשורה של פרשות?"

אבל יש פרשה אחת שלא יכולתי להשלים עימה גם בשידור הזה. כוננתי לפרשת אהרונצ'יק כהן, שהייתי מעורב בה מאוד.

באחד הימים בנובמבר 1957 טילפן לי מודיע נאמן והודיע לי שאהרון כהן נעצר בעוון ריגול. נדהמתי. לא האמנתי אף לרגע כי כהן, איש קיבוץ שערה-עמקים, מומחה לענייני-ערב, פטריט ואיש-שלום, יכול לבגוד בישראל. בו במקום גייסתי את כל משאבי העולם הזה כדי לצאת להגנתו, וחוכיתו לפעולת מיפלגתו, מפ"ם, אך זו התעטפה בשתיקה מזוהה. רק אחרי שפירסם העולם הזה (1102) את התקפת-המתח שלו על שרות-הביטחון של איסר הראל, ואחרי ששתיקת מפ"ם עורר תסיסה בקרב קיבוצי השומר הצעיר, נאלצו מאיר יערי ויעקב חזן לצאת להגנת חברים.

עכשיו ברור מדוע. חזן האמין בכוונותיו הטובות של הראל, שהיה יוזם משרת המזימות האפלות ביותר של ראשי מפא"י נגד יריביהם. מדבריו בשידור נובע כי למעשה שיתף פעולה עם הראל והניח לו לרקום את

השידור נגד כהן. השידור החליק על פרשה זו באופן אלגנטי, וחזן אף הסכים לשבת עם הראל, להחליף עימו מחאמות וללחוץ את ידו בחמימות.

אני סבור שזוהי שערוריה. יש גבול גם לנטייתם המוכנת של קשישים להשלים זה עם זה.

כי אהרונצ'יק ישב שנים ארוכות בבית-הסוהר. בשבילו זה לא היה פיקניק. איש לא ערך לו שידור נחמד של חיים שכאלה.

אני זוכר שהתגנבתי אליו, מבעד לשער אחורי של הקיבוץ, מיד אחרי ששהוהר כערבות. נפגשנו על הרשא ליד ביתו. מילותיו הראשונות היו: "אורי, בגשך כל השנים חשבת שאתה מגזים מאוד כמה שאתה כותב על השינבית. עכשיו אני יודע שאתה גילית רק אפס קצהה!"

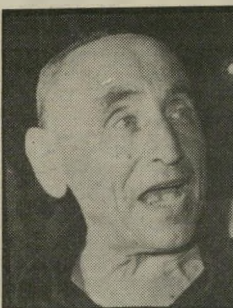
כהן היה באמת כפי שתיאר אותו חזן: מוגה של מרדן קפדני, בעל ידיעות רחבות מאוד, ושל איש נאיבי ותמים בענייני-דימוא. הוא נפגש עם המרגל הסובייטי מבלי להבין כלל את כוונותיו.

הוא לא מסר לו שום ידיעות סודיות. הדבר היחיד שהוכח כי מסר לאיש היה מידע על קבוצה פוליטית, שהשתתפתי אז בהקמתה: "הפעולה השמיית". שמי ושמות חבריי נמצאו במינקס של אהרונצ'יק, ב"שפת-סתרית" במקום "אבנרי" היה כתוב "ירנבא".

זה קרה לפני 25 שנים, בימי-הזוהר של שילטון. תנועת העבודה, ומאו חל שינוי עצום במדינה. שום בית-משיפט לא היה מרשיע עתה את אהרונצ'יק, וכיום מתקיימים מגעים פוליטיים הרבה יותר נועזים, מבלי שיעלה על דעת שרות-הביטחון להפריע להם.

לזכותו של חזן יש להעיר כי בהמשך פרשת אהרונצ'יק התנהג בסדר גמור, ואף מסר ערות חשובה לטובת הנאשם. הוא לא השתנה. גם איסר הראל לא השתנה. הוא עדיין פוקח עיניים כחולות גדולות, השופעות כנות ותמימות. תמימות של צפע.

חזן אמר, כסוף השידור, שאחרי שילך לעולמו ימשיך להביט מלמעלה על מעשי קיבוצו. אהרונצ'יק כבר נמצא שם למעלה, ואם הסתכל בשידור הזה ממרומים, בוודאי התפלא מאוד למצוא את איסר הראל לצד חזן. שבת אחים גם יחד.

הראל